

Nr 415.

Av herrar **Sten** och **Sandler**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 113 angående modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen m. m. framlägges förslag till en generalplan för modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen. Över statens sinnessjukvårdsberednings betänkande har bl. a. Gävle stad beretts tillfälle avgiva yttrande. Staden har därvid avgivit särskilt yttrande med anledning av sinnessjukvårdsberedningens efter ny utredning avgivna yttrande rörande riksdagens beslut år 1946 (prop. nr 247) om inköp av ålderdomshemmet i Gävle, som då avsågs för omändring till ett självständigt sinnessjukhus om 310 platser, eventuellt med eget upptagningsområde. Beredningen påpekar (s. 22 i prop. nr 113/1950) att vid ärendets behandling viss tvekan yppats rörande lämpligheten av att taga ifrågavarande ålderdomshem i anspråk för sinnessjukvårdens räkning. Beredningen hade därför låtit besiktiga fastigheten, varvid klarlagts, »att byggnaderna måste anses mindre lämpliga för det avsedda ändamålet samt att, om de av sjukhusutredningen förordade principerna i fråga om vårdavdelningarnas utförning och utrustning skulle tillämpas i förevarande fall, den föreslagna omändringen komme att draga betydligt högre kostnader än vad tidigare beräknats, fränsett de sedan nämnda tidpunkt inträffade byggnadskostnadsstegringarna. Två till anläggningen hörande trävillor, som avsetts skola omändras till personalbostäder, vore av så dålig beskaffenhet, att de över huvud taget icke borde bibehållas.» Beredningen har därför kommit till den uppfattningen att »utredning bör verkställas rörande möjligheterna att taga anläggningen i anspråk för något annat statligt ändamål, exempelvis såsom sjukhus för vissa sinnesslöa».

Denna av beredningen ifrågasatta alternativa användning av fattigvårdsområdet skulle sålunda medföra, att ett sjukhus för sinnesslöa skulle förläggas icke endast omedelbart intill stora huvudtrafikleden genom staden utan dessutom mitt i ett bostadsområde, vilket ur alla synpunkter måste vara i högsta grad olämpligt.

Jämlikt ett mellan Gävle stad genom dess drätselkammare samt Kungl. Maj:t och kronan genom kungl. medicinalstyrelsen med stöd av stadsfullmäktiges i Gävle bemyndigande den 27 juni 1944 och riksdagens beslut den 27 juni 1946 träffat avtal har Gävle stad till staten upplåtit tomten nr 3 i

kvarteret Samariten med därå befintliga byggnader för anordnande därstädes av ett statligt sinnessjukhus.

Enligt bestämmelserna i punkt 9 i detta köpekontrakt har staden förbehållit sig rätt återköpa området i enlighet med bestämmelserna i lagen den 27 juni 1924 om återköpsrätt till fast egendom, för den händelse fastigheten ej skulle komma att användas som sinnessjukhus eller något annat liknande statligt ändamål.

Köpeskillingen utgjorde 800 000 kr., vartill kommo vissa indirekta förmåner för Gävle stad, varom talas i punkterna 7 och 8 i kontraktet, vilka punkter ha följande lydelse:

»7. Köparen förbinder sig att övertaga vården av det kommunala sinnessjukhusets patienter omedelbart vid tillträdesdagen.

8. Köparen förbinder sig likaledes att övertaga det kommunala sinnessjukhusets personal fr.o.m. tillträdesdagen i den utsträckning, varom överenskommelse i samband med tillträdet kan träffas.»

Då stadsfullmäktige i Gävle godkände ovannämnda köpeskillning, räknade man även med, förutom nyssnämnda indirekta förmåner, det ökade skatteunderlag staden skulle erhålla genom inflyttning av den personal, som ett statligt sinnessjukhus skulle komma att fordra. Dessa synpunkter markerades även av statsutskottet, som i sitt utlåtande av den 18 juni 1946 i fråga om köpeskillingen säger: »Med hänsyn till de avsevärda fördelar för staden, som äro förenade med sjukhusets inrättande, har utskottet funnit denna gottgörelse väl hög». De »avsevärda fördelar», varom utskottet talar, utgöras givetvis av dels den kommunala sinnessjukvårdens överflyttning på staten, dels det ökade skatteunderlag staden skulle erhålla.

Med anledning av det nya läge vari denna fråga kommit genom sinnessjukvårdsberedningens betänkande och vad däri uttalats beträffande statligt sinnessjukhus på nuvarande fattigvårdsområdet ha stadsfullmäktige i Gävle vid sammanträde den 27 februari detta år bemyndigat drätselkammaren att å stadens vägnar vidtaga de åtgärder i fråga om köpekontraktet mellan staden och staten angående kvarteret Samariten, vilka drätselkammaren kan finna med stadens intressen förenliga, innefattande jämväl befogenhet att häva köpekontraktet.

Med stöd av detta bemyndigande har drätselkammaren i Gävle i underdånig skrivelse till Konungen hemställt att köpet måtte återgå i syfte att frågan före propositionstidens utgång skulle föreläggas årets riksdag i samband med byggnadsfrågorna för sinnessjukvården. Staden är nämligen av den uppfattningen, att förutsättningarna för det år 1947 träffade avtalet i och med de ifrågasatta ändrade dispositionerna ej längre föreligga, med anledning varav staden jämlikt bestämmelserna i avtalet äger påfordra köpets återgång.

Redan då frågan om försäljning av fattigvårdens slutna anstalter med

tillhörande byggnader var föremål för stadsfullmäktiges behandling, påtalades att köpeskillingen, 800 000 kronor, kunde godtagas endast med hänsyn till de förmåner i andra avseenden, som skulle komma staden till godo och varom här ovan talats. Därest fastigheten — trots att staden icke anser detta lämpligt eller överensstämmande med avtalet — skulle användas som sjukhus för sinnesslöa, är det tydligt, att staden ej kan räkna med dessa förmåner; i varje fall kunna bestämmelserna i punkterna 7 och 8 i kontraktet ej uppfyllas. Under dessa förhållanden anser sig staden vara i sin fulla rätt kräva att kontraktet häves.

Det långa dröjsmålet med att få visshet om och när det statliga sinnessjukhuset skall komma till stånd har medfört allvarliga olägenheter i ekonomiskt och andra avseenden för staden. De för staden nödvändiga nya ålderdomshemmen kunna med fördel uppföras på här ifrågavarande tomt. Mångårigt arbete med planering av nya ålderdomshem på annan plats har därför till stor del gått till spillo. Frågan om underhållet under årens lopp av nuvarande byggnader och inventarier hade också kunnat lösas på annat sätt, därest man haft anledning räkna med att planerna på det statliga sinnessjukhuset i Gävle skulle dra så långt ut på tiden för att slutligen helt avföras beträffande kvarteret Samariten.

Enligt vad som under hand upplysts har kungl. medicinalstyrelsen i till Konungen ställt yttrande tillstyrkt stadens framställning om återgång av köpet av kvarteret Samariten (fattigvårdsområdet) i Gävle.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts hemställes,

att riksdagen i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 113 angående modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen m.m. måtte förklara sig intet ha att erinra mot återgång av riksdagens vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 247/1946 beslutade köp av kvarteret Samariten (fattigvårdsområdet) i Gävle.

Stockholm den 27 mars 1950.

H. Sten.

Rickard Sandler.
